
ПРОГЛААС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“

кн. 2, 2010 (год. XIX), ISSN 0861 7902

ДАЙ МИ КЛЮЧ КЪМ ТВОЕТО СЪРЦЕ!

Ruska Simeonova. Deutsche und bulgarische Sprichwörter und Antisprichwörter (Немски и български пословици и антипословици).

Пловдив: Коала прес, 2009. ISBN 978-954-9455-41-0

Всяка културна общност е кодирала своя (нерядко белязан и от противоречия) житейски опит и достигнатата мъдрост в различни народни творения, част от които са пословиците – тези “лаконични ситактично-структурни единства с впечатляваща образност на текста [...] с тяхната дълбока или поучителна семантика” (с. 6). Запознавайки се с тях, човек добива представа за социалните, психологическите, културноисторическите особености на народите, т.е. получава своеобразен “ключ” към други общности и възможността да вникне чрез контраста по-дълбоко в своята собствена култура.

Познавачите на немския език могат с благодарност към вещината на опитния специалист-филолог проф. Руска Симеонова да разгърнат сборника, който включва над 4000 немски и български пословици и антипословици. Томчето съдържа три части: увод, въвеждащ читателя в особеностите на този специфичен вид текст; азбучно представяне (според основна дума) на немски пословици с техните български аналози или преводи; антипословици, също представени в азбучен ред. Тези три части представляват не само увлекателен материал за четене, но могат да послужат и като база за разсъждения и за по-нататъшни научни изследвания.

В стегната, но наситено информативна уводна част авторката представя спецификата на народните умотворения, наречени пословици.

Обект на внимание са както пословиците като явление (с акценти като възникване, отграничаване от сходни конструкции, принципи на вътрешна класификация, фоностилистични особености и употреба), така и филологическите изследвания в тази област (сборници с пословици на немски и български език, хронология на научните търсения с техните автори, изследователски акценти). Контрастивният подход при описанието обогатява погледа към този вид текст.

Основната част на книгата съставят открояващи се с голяма честотност на употреба немски пословици, придружени от българските им съответствия (български пословици или преводи на авторката). Така се предоставя възможност и за съпоставка, без да се натрапва чуждо мнение. Читателят несъмнено ще се зарадва, когато открие интересни съвпадения. Така например вездесъщите досадници се характеризират по един и същ начин и в двете културни общности, срв. *На всяка манджа мерудия – Er ist Petersilie in allen Suppen*. Различната образност при еднакво съдържание може да ни накара да се замислим върху различните условия на живот, при които са създадени пословиците, срв. *Скъп на триците, евтин на брашното – Mancher geizt um Pfennig und wirft Taler weg*. Облечената в различна образност сходна ценностна система показва наличието на универсалии в отделните култури. В други случаи обаче внимателният читател ще се натъкне на множество еквиваленти за някои пословици, което неминуемо ще го подтикне към размисъл относно различната значимост на дадено явление в отделните общности, срв. изразената в немската пословица критика към злословието *Kein schärfer Schwert als böse Zunge* и трите варианта на български *Езикът по-зле сече от ножа*, *Езикът понякога глава сече*, *Няма по-остър от подлия език*. Негативното отношение към упоритото безсмислено чакане в немската пословица *Hoffen und Harren macht manchen zum Narren* отсъства в българския ѝ еквивалент *Търпи, трай, че няма край*, което е дало основание на авторката да добави свой превод на немската пословица: *Надявай се, душо, дорде оглупееш*, за да покаже различния ракурс, от който се разглежда феноменът “очакване”.

Докато пословиците отразяват в една или друга степен нещо вече преживяно, кодират и предават на следващите поколения житейски опит и морални ценности, то антипословиците представляват своеобразна адаптация към съвременните условия на живот. Авторката ги определя като “съвременни варианти на познати пословици с шеговит, леко ироничен и сатиричен характер”. Така например трудността на избора

при множество варианти е намерила своята формула в пословицата *Wer die Wahl hat, hat die Qual*, на която съответстват българските еквиваленти *Който избира, примира; От много мъчно се избира*. Съвременният човек обаче поглежда с хумор на тази трудност и създава антипословицата *Die schönste Qual ist die der Wahl* (български превод: *Най-приятната мъка е мъката на избора*). Препоръката умният да отстъпва в немската пословица *Der Klügere gibt nach* е модифицирана в съвременен вариант като *Weil der Klügere immer nachgibt, regieren die Dummen die Welt* (превод на български: *Понеже по-умният винаги отстъпва, света управляват глупациите*), с което съвременният човек споделя своя негативен житейски опит.

Изданието изпраща своите послания не само на вербално, но и на невербално ниво. Интересен допълнителен ефект създават илюстрациите от растителния свят и заглавията на главите, които кореспондират с мъдростта на пословиците и иронията на антипословиците. Така например на с. 207 главата започва с изображение на коприва и заглавието *Ich habe dich durchschaut: Du bist grausam!* (бълг. *Прозрях те: ти си жесток!*). Кичестият мак на с. 218 с названието *Klatschmohn* (*Mohn – мак, klatschen – клюкарствам*) е придружен от заглавието на главата *Im richtigen Augenblick muss man auch schweigen können* (*Трябва да умееш и да мълчиш в подходящия момент*), с което се напомня за разнообразните форми и прояви на човешката комуникация.

Запознавайки се със сборника, човек няма как да не забележи едно друго негово значимо качество, а именно неговата полифункционалност и адресираност до различни читатели: той може да послужи еднакво добре както в чуждозиковото обучение (на преподаватели и студенти-филолози при усвояването на езика и запознаването с културата на немскоезичните страни), така и в практиката на специалисти по езика (преводчи, изследователи).

Една от главите носи заглавието *Ne me забравяй!* В него се съдържа основното послание на книгата: да не забравяме мъдростта и да я осъвременяваме. Защото кратките, но семантично натоварени текстове приличат на крайпътни знаци по магистралата на задъханото ни ежедневиe: преминаваме край тях и неминуемо получаваме ценна информация за по-нататъшния ни път.

Людмила Иванова